

PHAN THỊ HOÀNG HẢI

NHỮNG BƯỚC TIẾN MỚI CỦA LUẬT SỞ HỮU TRÍ TUỆ SỬA ĐỔI 2025

Trong những năm gần đây, thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng đã chứng kiến xu hướng gia tăng mạnh mẽ các loại hình tài sản trí tuệ phi truyền thống; đặt ra nhu cầu bảo hộ tài sản trí tuệ phi truyền thống và mở rộng khái niệm sở hữu trí tuệ (**SHTT**), cơ chế bảo hộ cho những tài sản số có giá trị lớn như thuật toán, phần mềm trí tuệ nhân tạo (**AI**), mô hình kinh doanh, thiết kế giao diện người dùng. Trước thực tiễn đó, vào ngày 10/12/2025, Quốc hội đã ban hành Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ (**Luật SHTT 2025**), có hiệu lực từ ngày 01/4/2026 với nhiều điểm mới đáng chú ý như sau:

Thứ nhất, Luật SHTT 2025 lần đầu tiên quy định về yếu tố AI trong SHTT, cụ thể:

(i) Bổ sung căn cứ phát sinh, xác lập quyền SHTT: Chính phủ có trách nhiệm quy định việc phát sinh, xác lập quyền SHTT trong trường hợp đối tượng quyền SHTT được tạo ra có sử dụng hệ thống AI. Đây là một điều khoản mới, cho thấy Luật SHTT 2025 đã chấp nhận đối tượng SHTT được tạo ra có sử dụng yếu tố AI; đồng thời cho phép Chính phủ thiết kế cơ chế phù hợp trong việc công nhận quyền SHTT đối với các đối tượng này.

(ii) Bổ sung quy định về giới hạn quyền SHTT: Tổ chức, cá nhân được phép sử dụng văn bản và dữ liệu về đối

tượng quyền SHTT đã được công bố hợp pháp và công chúng được phép tiếp cận để phục vụ mục đích nghiên cứu khoa học, thử nghiệm, huấn luyện hệ thống AI, với điều kiện việc sử dụng này không ảnh hưởng bất hợp lý đến quyền và lợi ích hợp pháp của tác giả, chủ sở hữu quyền SHTT.

(iii) Bổ sung trường hợp hủy bỏ hiệu lực văn bằng bảo hộ: Văn bằng bảo hộ sẽ bị hủy bỏ hiệu lực nếu tác giả sáng chế, kiểu dáng công nghiệp, thiết kế bố trí không đáp ứng điều kiện là người trực tiếp sáng tạo. Theo đó, sự sáng tạo trực tiếp của con người là yếu tố quan trọng để xem xét, công nhận quyền SHTT. Hệ thống AI không được công nhận là tác giả kể cả trong trường hợp là tác giả duy nhất hoặc là một trong số các đồng tác giả.

Việc thừa nhận yếu tố AI trong quá trình tạo ra đối tượng SHTT cho phép các cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp tận dụng AI để nâng cao năng suất sáng tạo và phát triển sản phẩm mới, từ đó thúc đẩy các hoạt động đổi mới sáng tạo. Bên cạnh đó, yêu cầu về “người trực tiếp sáng tạo” làm phát sinh rủi ro bị hủy bỏ văn bằng bảo hộ nếu quá trình sáng tạo phụ thuộc quá nhiều vào hệ thống AI. Do đó, các cá nhân, tổ chức và doanh nghiệp cần thận trọng trong việc sử dụng hệ thống AI như một công cụ hỗ trợ quá trình sáng tạo các đối tượng SHTT; chủ động thiết lập các tiêu chuẩn, cơ chế quản trị nội bộ phù hợp để vừa tận dụng hiệu quả nguồn lực từ công nghệ, vừa hạn chế rủi ro phát sinh các vấn đề pháp lý về SHTT.

Thứ hai, Luật SHTT 2025 rút ngắn thời hạn xử lý đơn đăng ký sở hữu công nghiệp như sau:

(i) Về thời hạn công bố đơn đăng ký sở hữu công nghiệp:

- Đối với sáng chế: Bổ sung quy định cho phép người nộp đơn được yêu cầu công bố sớm, theo đó đơn được công bố trong thời hạn **01 tháng** kể từ ngày người nộp đơn có yêu cầu công bố sớm hoặc kể từ ngày đơn được coi là hợp lệ, tùy theo thời điểm nào muộn hơn.
- Đối với kiểu dáng công nghiệp, nhãn hiệu, chỉ dẫn địa lý: Rút ngắn thời hạn công bố đơn xuống còn **01 tháng** kể từ ngày đơn được coi là hợp lệ (trước đây là 02 tháng).

(ii) Về thời hạn phản đối việc cấp văn bằng bảo hộ:

- Đối với sáng chế: **06 tháng** kể từ ngày đơn đăng ký được công bố (trước đây là 09 tháng).
- Đối với kiểu dáng công nghiệp, nhãn hiệu: **03 tháng** từ ngày đơn đăng ký được công bố (trước đây lần lượt là 04 tháng và 05 tháng).

(iii) Về thời hạn thẩm định đơn đăng ký sở hữu công nghiệp:

- Đối với sáng chế: **12 tháng** kể từ ngày công bố đơn nếu yêu cầu thẩm định nội dung được nộp trước ngày công bố đơn hoặc kể từ ngày nhận được yêu cầu thẩm định nội dung nếu yêu cầu đó được nộp sau ngày công bố đơn (trước đây là 18 tháng).
- Đối với nhãn hiệu, kiểu dáng công nghiệp, chỉ dẫn địa lý: **05 tháng** kể từ ngày công bố đơn (trước đây lần lượt là 09 tháng, 07 tháng và 06 tháng).

Ngoài ra, Luật SHTT 2025 cho phép người nộp đơn được quyền yêu cầu thẩm định nội dung nhanh đối với đơn đăng ký sáng chế, đơn đăng ký nhãn hiệu. Theo đó, việc thẩm định nội dung sẽ chỉ được thực hiện trong thời hạn **03 tháng**.

Các điều chỉnh này nhằm đáp ứng yêu cầu “*cắt giảm tối đa thời gian thực hiện thủ tục yêu cầu cấp quyền sở hữu trí tuệ, bảo đảm phù hợp với thông lệ quốc tế*” được nêu tại Nghị quyết số 68-NQ/TW ngày 04/5/2025 của Bộ Chính trị về phát triển kinh tế tư nhân; từ đó giúp các doanh nghiệp nhanh chóng được bảo hộ quyền SHTT cũng như được đưa các đối tượng sở hữu công nghiệp vào khai thác thương mại một cách hợp pháp.

Thứ ba, Luật SHTT 2025 sửa đổi, bổ sung một số quy định liên quan đến quyền tác giả:

(i) Bổ sung đối tượng không thuộc phạm vi bảo hộ quyền tác giả, đó là “*ý tưởng; khẩu hiệu; tên tác phẩm một cách độc lập*”. Quy định này nhằm làm rõ **(a)** quyền tác giả chỉ bảo hộ cách thể hiện ý tưởng, không bảo hộ riêng bản thân ý tưởng; **(b)** khẩu hiệu và tên tác phẩm không được coi là “tác phẩm” do không đáp ứng tiêu chí về tính sáng tạo và thể hiện dưới một hình thức vật chất nhất định đủ dài hoặc phức tạp để được coi là tác phẩm; **(c)** tên tác phẩm chỉ có thể được bảo hộ quyền tác giả nếu không tách rời với nội dung tác phẩm.

(ii) Điều chỉnh khái niệm “nhà sản xuất bản ghi âm, ghi hình”. Trước đây, “nhà sản xuất bản ghi âm, ghi hình” được định nghĩa là “*Tổ chức, cá nhân định hình lần đầu âm thanh, hình ảnh của cuộc biểu diễn hoặc các âm thanh, hình ảnh khác*”. Luật SHTT 2025 sửa đổi khái niệm này theo hướng quy định chi tiết hoạt động của nhà sản xuất bản ghi âm, ghi hình, đó là “*Tổ chức, cá nhân khởi xướng và có trách nhiệm đối với việc định hình lần đầu âm thanh, hình ảnh của cuộc biểu diễn hoặc các âm thanh, hình ảnh khác hoặc sự tái hiện của âm thanh, hình ảnh đó trên bất kỳ phương tiện nào*”. Sửa đổi này nhằm phù hợp với quy định tại **(a)** Điều 2.d Hiệp ước của WIPO về biểu diễn và bản ghi âm (WPPT) và **(b)** Điều 18.57 Hiệp định Đối tác Toàn diện và Tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP).

Việc làm rõ các giới hạn quyền tác giả sẽ góp phần hạn chế tình trạng lạm dụng quyền bảo hộ quyền tác giả để độc quyền sử dụng các yếu tố sáng tạo đơn giản. Đồng thời, quy định này cũng đặt ra yêu cầu buộc các cá nhân và doanh nghiệp phải thay đổi chiến lược bảo hộ các tác phẩm, có thể lựa chọn các cơ chế bảo hộ khác đối với “ý tưởng” hay “tên tác phẩm”, ví dụ như đăng ký nhãn hiệu. Bên cạnh đó, việc làm rõ khái niệm “nhà sản xuất bản ghi âm, ghi hình” góp phần xác định chính xác chủ thể nắm giữ quyền liên quan, tạo cơ sở pháp lý rõ ràng hơn cho việc khai thác thương mại, chuyển giao và bảo vệ quyền liên quan; đồng thời giảm thiểu phát sinh tranh chấp về SHTT. Ngoài ra, việc nội luật hóa các cam kết quốc tế cũng giúp nâng cao tính tương thích của pháp luật Việt Nam với hệ thống pháp luật quốc tế, tạo điều kiện thuận lợi cho các tổ chức, doanh nghiệp khi hợp tác khai thác tài sản trí tuệ trên thị trường nước ngoài.

Thứ tư, Luật SHTT 2025 bổ sung quy định về nguyên tắc giải quyết khi xảy ra xung đột về quyền SHTT. Theo đó, trường hợp một đối tượng có nhiều quyền SHTT phát sinh hoặc được xác lập, quyền SHTT phát sinh sau hoặc được xác lập sau đối với đối tượng đó bị buộc chấm dứt thực hiện khi việc thực hiện quyền SHTT phát sinh sau hoặc được xác lập sau mâu thuẫn với việc khai thác bình thường quyền SHTT đã phát sinh trước hoặc được xác lập trước. Nguyên tắc này nhằm khẳng định trong trường hợp các quyền SHTT xung đột thì quyền SHTT được xác lập trước sẽ được ưu tiên; đồng thời, Tòa án sẽ căn cứ vào tình tiết cụ thể từng vụ tranh chấp để áp dụng nguyên tắc này. Do đó, các cá nhân, doanh nghiệp cần nhanh chóng và chủ động đăng ký bảo hộ quyền SHTT, bởi việc chậm trễ có thể dẫn đến rủi ro quyền bảo hộ phát sinh sau sẽ bị hạn chế hoặc buộc chấm dứt khi xung đột xảy ra.

Bên cạnh những điểm mới nêu trên, Luật SHTT 2025 điều chỉnh một số quy định về kiểu dáng công nghiệp, vấn đề thực thi quyền SHTT, thời hạn uỷ quyền đại diện trong các thủ tục liên quan đến quyền sở hữu công nghiệp,...

Như vậy có thể thấy Luật SHTT 2025 được ban hành nhằm **(i)** hoàn thiện khung pháp lý để tạo hành lang vững chắc và thuận lợi cho hoạt động bảo hộ, bảo vệ và tuân thủ quyền SHTT; **(ii)** thúc đẩy đổi mới sáng tạo, phát triển thị trường SHTT đáp ứng nhu cầu khai thác thương mại quyền SHTT, góp phần nâng cao năng suất, chất lượng, uy tín của sản phẩm quốc gia và sức cạnh tranh của nền kinh tế; **(iii)** tạo môi trường thuận lợi cho việc nhanh chóng tiếp thu, làm chủ và ứng dụng thành tựu khoa học, công nghệ tiên tiến của thế giới và **(iv)** phục vụ quá trình hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam trong tình hình mới. Trong thời gian tới, Chính phủ và Bộ Khoa học và Công nghệ sẽ ban hành các văn bản pháp luật nhằm hướng dẫn chi tiết các nội dung mới của Luật SHTT 2025. Trong trường hợp Quý Khách hàng và độc giả muốn tham vấn các vấn đề hoặc thực hiện các thủ tục liên quan đến các đối tượng SHTT, Văn phòng luật sư NHQuang&Cộng sự sẵn sàng giải đáp, tư vấn và hỗ trợ Quý Khách hàng thực hiện.

Lưu ý:

Bài viết này chỉ nhằm mục đích cung cấp các thông tin chung và không nhằm cung cấp bất kỳ ý kiến tư vấn pháp lý cho bất kỳ trường hợp cụ thể nào.

Các quy định pháp luật được dẫn chiếu trong nội dung bài viết có hiệu lực vào thời điểm đăng tải bài viết nhưng có thể đã hết hiệu lực tại thời điểm Quý Khách hàng tiếp cận bài viết này.

Tìm hiểu thêm về NHQuang tại:

